

Nr 815

Av herr **Hermansson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1969: 171, med förslag till lag om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar, m. m.

(Lika lydande med motion nr 945 i Andra kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition 1969: 171 föreslås nya regler för landshypoteksinstitutionens verksamhet. Vi ansluter oss till de i propositionen framlagda förslagen med de ändringar som motiveras och framläggs i det följande.

Fondbestämmelserna

Efter mönster av de fondbestämmelser som infördes för stadshypoteksinstitutionen den 1 januari 1969 föreslås beträffande hypoteksbanken att reservfonden skall uppgå till lägst ett belopp som svarar mot en procent av bankens skulder. Beträffande hypoteksförening föreslås att reservfonden skall uppgå till lägst ett belopp som svarar mot en procent av föreningens skulder.

Enligt vår mening borde emellertid vid bestämmelsernas utformande hänsyn ha tagits till de olikheter som finns mellan lands- och stadshypoteksinstitutionerna. En i detta sammanhang väsentlig olikhet är att landshypoteksinstitutionen i motsats till stadshypoteksinstitutionen utlämnar lån mot statlig lånegaranti. Landshypoteksföreningarnas garantilångivning är av betydande omfattning och tenderar att proportionsvis öka i snabbare takt än bottenlångivningen. Följande uppställning visar storleken av bottenlån respektive garantilån vid utgången av de tre senaste åren:

År	Bottenlån mkr.	Garantilån mkr.
1967	1 942	170
1968	2 073	214
1969	2 187	264

I propositionen har något undantag från fondtäckningskravet icke gjorts för garantilånen. Vi finner det mellertid icke rimligt att uppställa krav på sammanlagt 2 % fondtäckning för lån, som är försedda med statens borgen och som därmed måste anses vara riskfria. Vi vill erinra om att kraven på fondtäckning icke uppställts för garantilån, som utlämnas av affärsbanker, sparbanker och jordbrukskassor, i de kapitaltäckningsbestämmelser för dessa bankinstitut som gäller fr. o. m. den 1 januari 1969.

Departementschefen framhåller i propositionen att det med hänsyn till bankinstitutens helt annorlunda utlåningsstruktur inte går att utan vidare tillämpa de för bankinstituten gällande fondtäckningsreglerna på landshypoteksinstitutionen. Det är emellertid enligt vår mening uppenbart att kreditrisken för ett lån är lika stor oavsett vilket kreditinstitut som lämnat lånet. Behovet av kapitaltäckning måste då också vara lika stort. Tankegången bakom departementschefens uttalande får antagas vara, att landshypoteksinstitutionens låneverksamhet endast är baserad på en relativt begränsad sektor av näringslivet — jordbruket och skogsbruket — och att en eventuell kris just inom dessa näringsgrenar skulle drabba landshypoteksinstitutionen hårdare än bankinstituten med deras mera differentierade utlåning, vilket i sin tur skulle motivera ett större krav på fondtäckning. Vi kan inte finna ett sådant resonemang övertygande. Jordbrukskassorna och vissa sparbanker torde basera sin utlåning på jord- och skogsbruket i ungefär samma omfattning som landshypoteksföreningarna utan att några andra kapitaltäckningskrav för dessa kreditinstitut ansetts erforderliga än de för bankinstituten i allmänhet gällande. Vidare kan framhållas, att jordbruket som näringsgren regleras i särskild ordning bl. a. av beredskaps- och andra samhällseliga skäl, varför garantier lämnas jordbruksnäringen på olika sätt såsom gränsskydd och skördekadestydd m. m. Skulle oförmodat en ekonomisk kris inträffa, som främst drabbar jordbruksnäringen, måste det enligt vår mening förutsättas att statsmakterna ingriper för att häva krisen.

Departementschefen anför också i propositionen, att de för bankinstituten gällande reglerna innebär att det beträffande fordran mot säkerhet av in-teckning i fast egendom, som helt eller delvis är inrättad för industriell drift, gäller ett kapitaltäckningskrav på 4 % för den del som faller inom 50 % av uppskattningsvärdet och 8 % för återstoden. Inom ramen för den s. k. fria sektorn får landshypoteksföreningarna möjlighet att belåna egendom som är hänförlig till nämnda fastighetskategori. Med anledning därav vill vi framhålla att landshypoteksföreningarna redan enligt 1955 års förordning har formell möjlighet att i viss begränsad omfattning belåna objekt av ifrågavarande slag, men att erfarenheten visat att dessa möjligheter utnyttjats i mycket obetydlig omfattning. Anledning saknas till antagande att landshypoteksföreningarna — med den huvudinriktning av kreditgivningen som anges i propositionen — skulle i större utsträckning utnyttja den fria sektorn för industribelåning. Dessutom kommer kapitalbehovet inom det egentliga jordbruket och skogsbruket under överskådlig tid framöver förbli så stort, att tillgängliga kapitalresurser i första hand kan beräknas komma att användas för långivning till täckande av detta behov. Under alla förhållanden uppvägs det krav på högre fondavsättning, som en begränsad industribelåning skulle medföra, mer än väl av att kapitaltäckningskravet i landshypoteksföreningarna för all belåning inom 75 % av belåningsvärdet föreslagits till sammanlagt 2 % mot 1 % för motsvarande utlåning i bankinstituten såvitt angår jordbruks- och bostadsfastigheter. Vidare kan enligt vår mening kravet på täckningsfrihet för garantilånen begränsas till hypoteksföreningarna, varvid förslaget om 1 % fondtäckning för all utlåning

klarvar står beträffande hypoteksbanken. Fondtäckningen totalt sett inom landshypoteksinstitutionen blir härigenom enligt vår mening fullt betryggande även om garantilånen i hypoteksföreningarna undantas från fondtäckningskravet.

För de låntagare som har behov av garantilån för genomförande av rationaliseringar i överensstämmelse med den jordbrukspolitiska målsättningen synes det vara av stor betydelse att garantilånen undantas från fondtäckningskravet, eftersom dessa låntagare i annat fall kan komma att drabbas av ökade kostnader på grund av höjda förvaltnings- och fondbidrag, som hypoteksföreningarna tvingas utta av låntagarna för att föreskriven fondrelation skall uppnås.

Dröjsmålsränta

Enligt den i propositionen föreslagna lagtexten är förening, som underlåter att fullgöra föreskriven inbetalning till banken, skyldig att betala ränta på det förfallna beloppet med en halv procent i månaden. Motsvarande bestämmelse återfinns i den nu gällande förordningen av år 1955. Med hänsyn till den allmänna ränteutvecklingen under de senaste åren är den föreslagna bestämmelsen icke längre ändamålsenlig; nuvarande högränteläge motiverar uttagande av en högre dröjsmålsränta än den föreslagna. Över huvud taget synes det olämpligt att fixera en bestämd räntesats. Banken torde få bestämma räntesatsen med hänsyn till de skiftande räntelägena. Som jämförelse kan hänvisas till bestämmelsen i 55 § 2 st., vari stadgas, att låntagare i hypoteksförening skall betala dröjsmålsränta enligt grunder, som fastställs av styrelsen.

Med stöd av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte antaga det vid propositionen 1969: 171 fogade förslaget till lag om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar med den ändringen att 24 och 59 §§ erhåller följande lydelse

24 §

För lån — — — bankens reservfond.

Underlåter förening att fullgöra föreskriven inbetalning, är förening skyldig att betala ränta på det förfallna beloppet enligt grunder som fastställs av banken.

59 §

Förenings behållna — — — en reservfond.

Reservfonden skall uppgå till lägst ett belopp som svarar mot en procent av föreningens skulder efter avdrag av sådan skuld, som motsvaras av garantilån.

Om förening — — — denna bestämmelse.

I den — — — betryggande sätt.

Stockholm den 28 januari 1970

Herbert Hermansson (cp)

Thorsten Larsson (cp)

Harald Pettersson (cp)